

BESLUT

2018-10-15

Dnr: 18/00149 och
00226**SAKEN**

Aktuellt, SVT2, 2018-01-12, inslag om uttalanden av president Donald Trump; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget kritiseras men frias. Det brister i förhållandet till kravet på saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om president Donald Trumps påstådda uttalande om att vissa afrikanska länder och Haiti var "skitländer". I inslaget berättade en reporter om reaktionerna i USA. Reportern tog även upp ett antal andra exempel på kontroversiella och kritiserade uttalanden av presidenten. Samtidigt som programledaren påannonserade inslaget visades bland annat en bild på Donald Trumps twitter-inlägg där han förnekade det aktuella uttalandet. Programledaren sa följande.

(Programledare) – Jag tänkte att vi skulle prata nu om president Trumps påstådda uttalande om skitländer. Trump dementerar att han sagt så om Haiti och afrikanska länder i samband med en migrationsdiskussion, men uttalandet bekräftas från flera håll.

Därefter visades ett klipp där den demokratiske senatören Dick Durbin sa att Donald Trump gjort dessa uttalanden.

(Programledaren) – Ja, det finns två versioner om vad som sagts vid det här mötet. Hur går diskussionen nu? (Reportern) – Ja, det är, vem ska man tro på egentligen? Donald Trump säger att han inte sa det. Senator Durbin säger att han sa det. Och så har vi till exempel två republikaner som var på mötet som säger att de inte minns, samtidigt som Lindsey Graham citeras av en annan person som säger att han sa det. Så det här är ett sådant ställe då åsikterna verkligen går isär. Men oavsett så har detta skapat en explosion i amerikanska medier. Det fanns inte en enda tv-kanal som inte rapporterade om detta igår kväll. Och det kommer i en kontext där detta inte är första

gången som presidenten hamnar i knipa för hur han refererar till vissa människor. Han har tidigare sagt att mexikaner skickar våldtäktsmän till USA, han har sagt att man ska införa ett muslimförbud, han har sagt att det fanns fina människor bland nynazisterna i Charlottesville och han har sagt att svarta personer som knäböjer under nationalsången är dumma. Och det är den kontexten som gör att reaktionerna blir så starka. Igår på till exempel CNN, på ett av programmen där, så öppnade programledaren Don Lemon med att säga att USA:s president är rasist och har man kommit till den punkten då man börjar programmen på det sättet då är det en hetsig diskussion.

Programledaren sa sedan att det inte bara kom skarpa reaktioner från USA utan också från afrikanska länder och ett inslag med kritik från bland annat en aktivist från Kenya visades. Sedan följde kommentarer från reportern om reaktioner i omvärlden och från republikanerna.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har anmälts av två personer. De anser att uttalandena från reportern i inslaget var partiska, direkt felaktiga, djupt osakliga och vinklade och de anför i huvudsak följande.

- Donald Trump har inte sagt att USA ska införa ett muslimförbud, han har drivit på ett immigrationsstopp från vissa namngivna länder. Det är länderna som förbudet gäller, inte religionstillhörigheten i sig. Uttalandet var alltså rent sakligt fel.
- Donald Trump har inte sagt att svarta personer som knäböjer under nationalsången är dumma. Det är osakligt. Anmälaren hittar inget som stödjer vad reportern sa. Presidenten har uttalat sig kritiskt om knäböjandet under nationalsången därför att han menar att det brister i respekt mot flaggan och nationalsången. Då ska man ha i åtanke att dessa är djupt värdeladdade symboler i USA. Han har vad anmälaren kan se aldrig uttalat sig specifikt i detta sammanhanget om knäböjarnas rastillhörighet.
- Det är en lögn att Donald Trump har sagt att det fanns fina människor bland nynazisterna i Charlottesville. Ingenstans under Charlottesville gick Donald Trump specifikt ut och försvarade några nazister, tvärtom, han konstaterade och påpekade att det fanns folk som betedde sig illa på båda sidor och att det även fanns fina människor (som han utifrån kontexten specifikt markerade som ”other than neo-Nazis and white nationalists”). Reporterns uttalande var ren och skär smutskastning och kan inte ses som något annat än illvilliga tolkningar och det framgår klart och tydligt att reportern inte på något vis är opartisk i sin rapportering när det gäller Donald Trump.
- Reportern bedrev helt öppet opinionsbildning genom sina osakliga och lögnaktiga påståenden samt smutskastning av Donald Trump.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

Anmälarna menar att korrespondentens korta exempel på kontroversiella uttalanden av Donald Trump var till innehållet felaktiga eller missvisande. SVT tillbakavisar den kritiken. Det ligger i direktrapporteringens natur att en reporter under pågående direktsändning inte har tid och möjlighet att ordagrant citera varje mening i olika uttalanden, intervjuer, tal etc. Däremot ska naturligtvis även korta och snabba sammanfattningar ha ett representativt och sakligt innehåll, vilket här var fallet.

Donald Trump om mexikaner

En av anmälarna kritiserar att korrespondenten sa att Donald Trump ”tidigare sagt att mexikaner skickar våldtäktsmän till USA”. En bifogad länk till en CNN-inspelning visar att Donald Trump sa det som korrespondenten kort sammanfattade i sin direktrapport. Donald Trump: ”När Mexiko skickar sina människor skickar de inte sina bästa.... De skickar folk som har massor av problem...De tar med sig droger, de tar med sig brott, de är våldtäktsmän...”

Donald Trump om muslimförbud

Anmälarna ifrågasätter vad korrespondenten sa om det så kallade muslimförbudet. Den ena anmälaren hävdar här felaktigt att korrespondenten sa att Donald Trump infört muslimförbud. I själva verket sa korrespondenten att ”Han har sagt att man ska införa ett muslimförbud”. Att presidenten sagt detta finns dokumenterat i bland annat i Donald Trumps tal vid en konferens i South Carolina den 7 december 2015 i samband med hans kampanj för att bli republikansk presidentkandidat. Donald Trump sa då bland annat: ”Donald J Trump kräver ett totalt och komplett stopp för muslimer att komma till USA tills vårt lands representanter har räknat ut vad i helvete som pågår”.

Donald Trump om Charlottesville

Anmälarna vänder sig mot korrespondentens uppgift om att presidenten sagt att det fanns fina människor bland nynazisterna i Charlottesville. Donald Trump sa att det fanns ”fina människor på båda sidor”. Med tanke på sammansättningen av de ”båda sidorna”, kan inte uttalandet tolkas på annat sätt än att även nynazister innefattades i den kategori som av presidenten beskrevs som ”fina människor”.

Donald Trump om att personer som knäböjer bör sparkas och är ”son of a bitch”

Korrespondenten sa i sin korta sammanfattning att Donald Trump sagt ”att svarta personer som knäböjer under nationalsången är dumma”. Ordet ”dumma” får ses som en underdrift jämfört med de ord som presidenten använde till exempel i ett tal i Huntsville, Alabama, den 22 september 2017. Han sa bland annat ”När någon inte respekterar vår flagga, låt denna ”son of a

bitch” gå av arenan direkt. Han är sparkad. Han är sparkad!” När det gäller det korrespondenten sa om svarta personer som knäböjer så är det ett obestridligt faktum att en helt överväldigande majoritet av de som knäböjer är svarta. Hela diskussionen om knäböjning, ända sedan Colin Kaepernick startade protestvågen inom proffsliigan för amerikansk fotboll, har i praktiken handlat om svarta som protesterar. När presidenten kallar de som knäböjer för ”son of bitches” har det därför i framförallt amerikansk men även i internationell debatt uppfattats som att han indirekt talar om svarta personer. Presidenten har lagt stor energi på att misskreditera de som deltagit i aktionen. Han har uppmanat spelare som Colin Kaepernick, som är född och uppvuxen i USA, att lämna landet om det passar honom. Han har uppmanat till bojkott av spelet. Han har retweetat bilder på döda amerikanska soldater i syfte att visa hur NFL-spelare vanhedrar landet.

SVT vill framhålla att det av såväl löp som påannons och direktrapport framgick klart och tydligt att ord stod mot ord i frågan om presidenten hade använt uttrycket ”skitländer” eller inte. Korrespondenten tog i sin direktrapport inte ställning i sakfrågan utan redovisade bara vad olika parter sagt. De korta sammanfattande exemplen på andra uttalanden av Donald Trump som väckt uppmärksamhet och fått kritik var väl dokumenterade och redovisades på ett rättvisande sätt.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget handlade om ett kontroversiellt uttalande som president Donald Trump påstods ha gjort. Inslaget får närmast förstås så att reportern kort redovisade hur vissa tidigare kritiserade uttalanden från presidenten hade uppfattats. Enligt nämndens mening var emellertid inslaget utformat så att det kunde ge intryck av att det rörde sig om ordagranna hänvisningar till tidigare uttalanden av presidenten. Inslaget brast därmed i förhållande till kravet på saklighet, men bristen var i sammanhanget inte så allvarlig att inslaget strider mot kravet.

Nämnden kan inte finna att vad anmälarna i övrigt anfört medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Bo-Erik Gyberg och Kristina Åberg efter föredragning av Karin Lundin

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Karin Lundin

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.